

BEEKSE KANTTEKENINGEN

Weet u wie er in Prinsenbeek de meeste beschuiten met muisjes heeft gegeten? Zo nee, dan weet u het vanaf vandaag. Dat is onbetwist To van Dongen.



To van Dongen is meer dan een kwart eeuw kraamverzorgster geweest in Beek. Zij was ook de allereerste kraamverzorgster hier en kwam in 1930 naar Beek. To is inmiddels 76 jaar, woont in de Valdijk en al werkt zij al jaren niet meer, ze denkt er nog heel dikwijls met plezier aan terug en het spreekt dus vanzelf dat ze er ook maar wat graag over praat. Ja, zegt ze, daar zoude nou een boek van kunnen schrijven. Toen ik in Beek aankwam werd ik door het wit gele kruis hier aangesteld, doch later ben ik voor mezelf begonnen, kleine zelfstandige zou je het kunnen noemen. Ik was toen de enige in Beek die dit werk deed, zegt To, en ik heb er zelfs een aantal jaren ook nog Princenhage bij gehad. Dan werden er zeker niet veel kindertjes geboren, vraag ik haar, want je moest toch een dag of 7-8 bij de familie zijn? Nee, nee vertelt ze mij, ik zorgde alleen voor moeder en kind. De rest van het werk werd gedaan door huishoudelijke hulp of vaak ook door familie. Ik was er bij de geboorte en vaak vele uren daarvoor en verder twee keer per dag, 's morgens en 's avonds om het kind te wassen en de moeder te verzorgen. Vroeger werden er veel meer geboren dan nu. De eerste jaren dat ik hier werkte zo'n 50 per jaar, later waren er meer dan 100 bevallingen per jaar. Het is wel gebeurd 5 op een nacht, een tweeling en nog drie baby's. Bij hoeveel bevallingen bent gij dan wel geweest To? Nou, dat heb ik niet zo precies bijgehouden, maar ik kan gerust zeggen dat zeker 2000 beekse mensen van mij de eerste luier hebben aangekregen en gij ook, lacht To. Gezinnen van 10, 12, 15 en zelfs meer was vroeger niet abnormaal. De grotere kinderen werden toen ook nog van den domme gehouden en werden als er (weer) een kindje moest komen uit de buurt gehouden. Er werd dan door de oudsten wel eens gevraagd wat komt die vrouw toch elk jaar hier doen, want ik was vaak een jaarlijks terugkomende gast. Ja, zegt To, ge kunt er nou wel om lachen, maar het was met zulke grote gezinnen niet altijd even gemakkelijk. Ja, ook de omstandigheden waren nogal wat anders dan tegenwoordig en de verdiensten niet groot. Ik ben begonnen met f 650,- per jaar, reken maar uit wat dat per dag is. Tegenwoordig rijden de kraamverpleegsters in een autootje (en ik gun ze dat van harte) maar ik altijd op de fiets, die ik amper kon onderhouden. Ik heb de Beek dikwijls per fiets doorkruist en in de oorlog met een karbietlamp. Van de Emer naar de Verloren Hoek en van Kesteren naar Overveld. Ik reed ook vaak 's nachts als ze me kwamen roepen. Als het in de winter hard gesneeuwd had en ik echt niet fietsen kon, dan kwamen ze mij halen met de sjees. Ja, ik heb bij diverse bevallingen met de petroleumlamp moeten bijlichten hoor, electrisch licht was er niet. En water To? Ja, volop, maar wel uit de put, want ook waterleiding was er niet overal. Het gebeurde meer dan eens dat ik binnen de kikkers uit het water moest halen die bij het putten waren meegekomen. Er was totaal geen comfort. Tegenwoordig zijn er papieren weggooiluiers, in mijn tijd kwamen er sluitspelden aan te pas. Nou maken ze het fleske melk electrisch precies op temperatuur, ik moest het in warm water doen en daar voor moest, ook in de zomer, de kachel (platte buis) aan zijn.

Als ge de enige waart in Beek en er toch zoveel geboortes waren, hoe moest het dan als ge eens ziek werd, vraag ik haar nieuwsgierig. Ik word in juli 77 jaar en ik ben nog niet één dag ziek geweest. En witte waarom ik dit werk altijd zo graag en met liefde heb gedaan? Omdat de mensen altijd zo goed voor mij zijn geweest. Ik heb heel wat uurtjes in de opperkamerkes doorgebracht, maar nooit met tegenzin, omdat ik van de beekse mensen zoveel dankbaarheid had. Na een hele dag werken ging ik wel naar bed in de hoop van een goede nachtrust te genieten, maar amper op bed en de bel ging. En dan stevende ik er weer op af, altijd goed gehumeurd. Ja, ik heb in die jaren heel wat beleefd en we hebben

na de bevalling, als alles goed was gegaan, ook dikwijls veul gelachen. Een middag per week was ik ook nog op het consultatiebureau. Ik woog de baby's, dokter van de Kar bekeek ze en Sientje van Rosmeulen schreef alle gegevens op. Het gebeurde dat ik 7 adressen onder handen had, maar als ge jong bent, het werk graag doet en de mensen zo goed voor je zijn, dan is dat niet te veel. Ik denk er nog dikwijls aan terug en ontmoet vaak nu nog mensen, die me daarover aanspreken en dan denk ik in mezelf dat ik het wel goed gedaan zal hebben. Als ik opnieuw jong zou zijn, zou ik het beslist weer doen. Zo'n uitspraak zegt veel en ik heb gemerkt dat To van Dongen een fijne vrouw is geweest en nog is. Daarom heb ik voor haar, toen ik haar deze beekse kanttekening liet lezen, een beschuit met muisjes meegenomen.

Kees Nagelkerke.